

**Penderfyniad a gyhoeddwyd o dan baragraff 69(2)
o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000
Rhif Achos:202306169**

Crynodeb o'r gŵyn

Honnwyd mewn cyfarfod o'r Cyngor fod yr Aelod wedi ymateb i gwestiwn a ofynnwyd gan y Cynghorydd X mewn ffordd oedd yn ddiangen, yn drafferthus, yn sarhaus ac yn tanseilio Cynghorydd X. Dywedir bod yr Aelod wedyn wedi bychanu'r Cynghorydd X a dangos amharch iddo wrth ddefnyddio termau fel "asgell dde eithafol" a "gwleidyddiaeth wenwynig" gan niweidio enw da'r Cynghorydd X yn bwrpasol.

Dewisodd yr aelod gyfeirio'r mater at yr Ombwdsmon i'w ystyried yn hytrach na mynd drwy Benderfyniad Lleol y Cyngor.

Sut rydym yn penderfynu a ddylid ymchwilio

I benderfynu a ddylid ymchwilio i achos o dorri'r Cod, rhown brawf dau gam ar waith. Yn gyntaf, rydym yn ystyried a oes tystiolaeth i awgrymu y gallai'r Cod fod wedi'i dorri. Yn ail, rydym yn ystyried a yw cynnal ymchwiliad i'r materion y cwynir amdanynt er budd y cyhoedd. Rydym yn ystyried sawl ffactor budd y cyhoedd megis:

- difrifoldeb yr ymddygiad honedig
- a yw'r aelod wedi camddefnyddio safle o ymddiriedaeth neu wedi ceisio ennill, drostynt eu hunain neu eraill, ar draul y cyhoedd
- a oes angen ymchwilio i gynnal hyder y cyhoedd mewn aelodau etholedig

- a yw ymchwiliad yn gymesur o dan yr amgylchiadau neu, a fyddai cyfeirio at Bwyllgor Safonau neu Banel Dyfarnu Cymru yn briodol, pe gaiff ei brofi.

Fy Mhenderfyniad

(1) A oes tystiolaeth i awgrymu a fu achosion o dorri'r Cod ymddygiad.

Mae'r materion y cwynwyd amdanynt yn annhebygol o fod yn gyfystyr â thorri'r Cod.

Wrth weithredu fel aelod etholedig a mynegi barn wleidyddol neu gynnal busnes gwleidyddol, mae rhyddid mynegiant aelod yn cael gwell amddiffyniad, yn fwy felly nag aelod cyffredin o'r cyhoedd. Ymhellach, fel gwleidyddion, mae'n debygol y bydd aelodau'n cael eu hamddiffyn hyd yn oed lle gall yr iaith a ddefnyddir ganddynt fod yn ymfflamychol, ar yr amod bod ei ffocws yn wleidyddol. Ond nid yw hawl aelod i ryddid mynegiant yn absoliwt a rhaid ei gydbwyso yn erbyn yr angen i ddiogelu hawliau a buddiannau eraill. Nid yw'r egwyddorion cyfreithiol ar y mater hwn yn darparu ffiniau clir ar gyfer yr hyn sydd, a'r hyn nad yw, yn dderbyniol, a rhaid ystyried pob achos yn ôl ei rinweddau ei hun. Nid yw rhyddid mynegiant yn ddiderfyn a'r mwyaf tramgwyddus yw'r ymddygiad dan sylw, y mwyaf cyfiawn y daw i gyfyngu ar fynegiant gan ddefnyddio darpariaethau'r Cod Ymddygiad.

Mae'r hunan-gyfeiriad yn cydnabod bod y sylwadau wedi eu gwneud yn ystod cyfarfod o'r Cyngor. Yn gyffredinol, mae'r Ombwdsmon yn dod i'r casgliad bod angen "croen trwchus" ar aelodau yn ystod cyfnewidiadau gwleidyddol. Mae Erthygl 10 o'r Confensiwn Ewropeaidd ar Hawliau Dynol, sy'n rhoi'r hawl i'r Aelod lefaru'n rhydd, yn golygu y gall ddweud pethau a allai fod yn frawychus neu'n dramgwyddus i rai pobl. Er fy mod yn llwyr werthfawrogi y gallai'r rhai a oedd yn bresennol fod wedi cael eu tramgwyddo'n bersonol gan sylwadau'r Aelod, nid wyf yn ystyried, yn seiliedig ar y dystiolaeth sydd ar gael, eu bod yn ddigon tramgwyddus, bygythiol neu sarhaus i thorri'r Cod.

Rwy'n cydnabod bod gan y sylwadau a wnaed y potensial i droseddu'r Aelod dan sylw, yn enwedig os nad oeddent yn adlewyrchu ei ddelfrydau gwleidyddol. Yn ogystal, gwnaeth yr aelod sylwadau wrth hunangyfeirio'r mater i'r swyddfa hon ynghylch pam nad oedd yn teimlo y gallai ymgysylltu â phroses datrys lleol y Cyngor. Mae hyn yn peri pryder oherwydd bod perfformiad effeithiol cyngor yn dibynnu ar pherthynas da rhwng ei aelodau ac eu fod yn dangos parch at ei gilydd. Fyddai'r broses datrys leol wedi bod yn fforwm addas ar gyfer trafod y mathau hyn o bryderon. Bydd fy ymateb i'r Aelod yn ei atgoffa o hyn a'i rwymedigaethau o dan y Cod.

(2) A oes angen ymchwilio er budd y cyhoedd

Nid wyf yn argyhoeddedig y byddai'r cynnwys yn cael ei ystyried mor sarhaus fel bod cyfyngu ar wneud sylwadau o'r fath yn angenrheidiol er mwyn amddiffyn hawliau a buddiannau pobl eraill. Felly, rwy'n fodlon bod y sylwadau a wnaed yn rhan o ddadl wleidyddol ehangach ac mae gan yr Aelod hawl i gynnal a rhannu'r safbwyntiau hynny, hyd yn oed os nad yw eraill yn cytuno, neu'n wir, yn cael eu tramgwyddo ganddynt. Felly, rwyf o'r farn na fyddai ymchwiliad i'r mater hwn yn briodol.

Nid yw'r ymddygiad y cwynir amdano yn bodloni cam cyntaf y prawf, fel y nodir uchod, felly, nid oes angen ystyried ail gam y prawf.

Canlyniad

Ni ddylid ymchwilio i'r gŵyn.

Matthew Phelps
Swyddog Ymchwilio

6 Rhagfyr 2023

Tudalen 3 o 3

ombwdsmon.cymru
holwch@ombwdsmon.cymru
0300 790 0203
1 Ffordd yr Hen Gae, CF 35 5LJ
Rydym yn hapus i dderbyn ac
ymateb i ohebiaeth yn y Gymraeg.

ombudsman.wales
ask@ombudsman.wales
0300 790 0203
1 Ffordd yr Hen Gae, CF 35 5LJ
We are happy to accept and respond
to correspondence in Welsh.